

Letteren 2008

oktober Nieuws

Teiwa veldwerk op Pantar Indonesië

Characterizing Human Language by its Structural Complexity is de ambitieuze titel van een project dat drie jaar geleden binnen het EU 6th Framework Programme gefinancierd werd. Het is een samenwerking tussen het Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft (ZAS) in Berlijn en de universiteiten van Potsdam, St. Andrews en Groningen.

LetterenNieuws is het nieuwsbulletin voor het personeel van de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen. Het blad wordt uitgegeven door het Faculteitsbureau en verschijnt maandelijks, met uitzondering van de maanden januari, juli en augustus.

De deadline voor kopij voor de volgende LetterenNieuws is 3 november, 10.00 uur.

Redactieadres:
G. Peters-Beuke
Faculteit der Letteren
Postbus 716
9700 AS Groningen
050 363 58 34 / 59 00
g.peters-beuke@rug.nl

Het ambitieuze van het project is dat we recursie in taal en cognitie bestuderen. In het project beperken we ons tot zinnen en de recursie daarvan in relatie met andere cognitieve vaardigheden. Zo lijkt er een relatie tussen de zin *Jan denkt dat de zwarte kip wit is* en het toeschrijven van zo'n gedachte aan een persoon, laten we metaforisch zeggen het begrijpen van een gedachteballonnetje uit een stripboek. De voorspelling is dat alle talen een vorm van ingebedde recursieve zinnen hebben. Die voorspelling lijkt niet geheel uit te komen. Er zijn namelijk verschillende talen waarvan beweerd wordt dat ingebedde zinnen ontbreken. Papoea-talen lijken hier een voorbeeld van te zijn. Eén van die talen is het Teiwa.

Afgelopen mei vertrok ik dan ook met Uli Sauerland van het ZAS naar Pantar in de Oost-Indonesische provincie Nusa Tenggara Timur. Het eiland Pantar

maakt deel uit van de Alorarchipel, dat net ten noorden van Timor ligt. Het is niet per vliegtuig te bereiken. Je vliegt naar Denpasar op Bali en dan via Kupang op Timor naar Alor. Over die reis doe je al gauw twee dagen. Van Alor kun je vervolgens per boot naar Pantar, vier uur varen in een open houten boot. Wij stapten vervolgens achter op een motor om een uur later op de eindbestemming Dessa Madar aan te komen.

Pantar is, zoals verwacht, schitterend: blauwe zee, witte stranden, palmbomen. Maar er zijn geen hotels of restaurants. En alleen in beperkte delen van het eiland is er 's avonds elektriciteit. Men kookt op open vuur. Er is geen stromend water en in de bergen is er zelfs een groot deel van het jaar een watertekort. Er heerst veel malaria en dengue (knokkelkoorts). In een recent onderzoek heeft de UN geschat dat één op de vier mensen één keer per jaar een malaria-

aanval heeft. Er zijn geen duidelijke medische voorzieningen. Er is geen telefoon of post. Contacten verlopen gewoonlijk per boodschapper. Tot recent een mobiel telefoonnetwerk is aangelegd en mensen nu druk sms-en. Onze komst was ook op die manier aangekondigd.

Alozezen leveren ook vaak bijzondere prestaties: het dorp, bijvoorbeeld, bouwt zonder hulp van buitenaf een enorme kerk. Ze zijn erg gelovig en zoals ze mij trots vertelden lid van de kerk van de Nederlandse koningin. De meeste jongeren gaan een paar jaar naar school en leren daar lezen en schrijven in het Indonesisch, maar niet in het Teiwa.

Het Teiwa wordt ook niet geschreven. Het was Amos Sir, een spreker van het Teiwa die de Leidse onderzoekster Marian Klamer vroeg om de orale overlevering te documenteren in de hoop daarmee zijn taal te redden. Ook wilde Sir een documentatie van de taal zelf. Klamer's grammatica komt dit jaar uit.

Behalve dat wij ook een serie verhalen hebben opgenomen op video en geluidstape, hebben we bovendien op een psycholinguïstische manier begrips- en elicitatietaken uitgevoerd. We vonden daarin geen aanwijzingen voor syntactische inbedding. We vonden wel semantische inbeddingseffecten. Contradicties zoals *De zwarte kip is wit* verdwijnen in een constructie die syntactisch duidelijk uit twee hoofdzinnen bestaat. In het Nederlands laat die constructie zich het best vertalen als *Volgens Jan is de zwarte kip wit*. In het Nederlands zou dit best inbedding kunnen zijn, maar merk op dat recursie van de *volgens*-constructie slecht mogelijk is: *Volgens Jan volgens Piet is volgens Henk de zwarte kip wit* lijkt

niet mogelijk in de betekenis van *Jan weet dat Piet denkt dat Henk gelooft dat de zwarte kip wit is*.

We hebben het wel of niet bestaan van deze lezingen proberen te eliciteren. We lieten Teiwa-sprekers naar films op een laptop kijken en die daarna beschrijven. Sprekers van het Nederlands beschreven die films door ingebedde zinnen te gebruiken. Op dit moment worden de data geanalyseerd; het is nog niet duidelijk of de Teiwa-sprekers ook dubbele inbeddingen gebruikten.

Bart Hollebrandse

onderzoek

Promoties

De heer **drs. C.W. Prins** hoopt op 16 oktober 2008 om 16.15 uur te promoveren op het proefschrift *Argued Consensus or Bargained Compromise? A Governance Approach to Assessing the Legitimacy of European Commission Legislative Proposals*. Als promotor treedt op prof.dr. H.W. Hoen.

Mevrouw **drs. C.S.A. Heiser-Schmid** hoopt op 20 oktober 2008 om 14.45 uur te promoveren op het proefschrift *Kunst – Religion – Gesellschaft. Das Werk Johan Thom Prikkers zwischen 1890 and 1912. Vom niederländischen Symbolismus zum Deutschen Werkbund*. Als promotor treedt op prof.dr. W.E. Krul.

Mevrouw **drs. J. Mur** hoopt op 23 oktober 2008 om 14.45 uur te promoveren op het proefschrift *Off-line answer extraction for Question Answering*. Als promotor treedt op prof.dr. J. Nerbonne.

Mevrouw **M.L.E. van der Plas** hoopt op 23 oktober 2008 om 16.15 uur te promoveren op het proefschrift *Automatic Lexico-Semantic Acquisition for Question Answering*. Als promotor treedt op prof.dr. J. Nerbonne.

De heer **drs. E.J.J. van der Aa** hoopt op 27 oktober 2008 om 16.15 uur te promoveren op het proefschrift *'Ik heb de liefde liefgehad.' Het leven van Alice Nahon*. Als promotores treden op prof.dr. J.W. Renders en prof.dr. G.J. Dorleijn.

Behalve Guido Gezelle verkocht geen enkele Vlaamse dichter meer bundels dan Alice Nahon (1896-1933). Toch wordt haar werk nu afgedaan als sentimenteel gerijmel of *Gartenlaubepöëzie*, zoals Paul van Ostaijen het noemde. Manu van der Aa schreef als toegevoegd onderzoeker van het Biografie Instituut haar biografie. Hij besteedde ondermeer aandacht aan haar functioneren in de literaire wereld, aan haar relatie tot het Vlaams-nationalisme en aan haar voor die tijd onconventionele houding tegenover seksualiteit en relaties.

Publicaties

Goodare, Julian & Alasdair MacDonald (eds.), *Sixteenth-Century Scotland. Essays in Honour of Michael Lynch*. (Brill's Studies in Intellectual History 166), Leiden/Boston: Brill, 2008, 471 pp.

Kürschner, Sebastian (2008): *Deklinationsklassen-Wandel: Eine diachron-kontrastive Studie zur Entwicklung der Pluralallomorphie im Deutschen, Niederländischen, Schwedischen und Dänischen*. Berlin/New York: de Gruyter (Studia Linguistica Germanica 92). 410 pages, 33 figures, 72 tables.

Nieuwhof, A. (red.), *De Leege Wier van Englum. Archeologisch onderzoek in het Reitdiepgebied* (= Jaarverslagen van de Vereniging voor Terpenonderzoek 91, Groningen 2008), 260 p.

pr & voorlichting

In tegenstelling tot eerdere berichten wordt de Mastervoorlichting gehouden op 11 februari 2009.

personalia

Erratum

In LetterenNieuws van september 2008 stond helaas de expertise van mw.dr. **Sabrina Corbellini** verkeerd vermeld. Zij is als Rosalind Franklin-Fellow verbonden aan de leerstoelgroep Oudere Nederlandse Letterkunde.

Nieuwe hoogleraren

Mevrouw prof.dr. **M.G. (Mary) Kemperink** is per 1 oktober jl. benoemd tot hoogleraar Moderne Nederlandse letterkunde, in het bijzonder de relatie tussen literatuur en wetenschap.

De heer prof.dr. **W.G. (Wil) Pansters** is per 1 oktober jl. vanwege het GUF benoemd tot bijzonder hoogleraar Latijns Amerika, in het bijzonder Mexico.

NWO Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen

Prof.dr. **Gillis Dorleijn** is benoemd tot lid van het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen van NWO.

Afscheidssymposium

Ter gelegenheid van het (bijna) bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van **Geart van der Meer**, organiseert de afdeling Engels een kleinschalig afscheidssymposium. Het symposium vindt plaats op vrijdag 21 november 2008, 14.00-17.00 uur in de Grote Vergaderzaal (Oude Boteringestraat 44). Lezingen zullen worden verzorgd door ondermeer Paul Bogaards (lexicograaf) en Willem Groenewegen (literair vertaler). Het volledige programma wordt later bekendgemaakt.

Collega's die bij het symposium aanwezig willen zijn, zijn van harte welkom. In verband met de beperkte zaalruimte, wordt u verzocht dit vooraf kenbaar te maken aan de organisatie van het symposium: w.m.lowie@rug.nl

evenementen

Nieuw handboek Geschiedenis van Groningen en een manifestatie

Op 9 oktober a.s. wordt in het provinciehuis het eerste exemplaar aangeboden van een nieuw handboek *Geschiedenis van Groningen*. De commissaris van de Koningin zal dit eerste exemplaar in ontvangst nemen. In november 2008 en februari 2009 verschijnen de delen twee en drie van dit handboek.

Medewerkers van onze faculteit hebben de afgelopen vier jaren aan de handboeken gewerkt: Doeko Bosscher, Maarten Duijvendak, Martin Hillenga, Erwin Karel, Hilde Krips-van der Laan, Renée Nip, Catrien Santing en Remi van Schaik. Van buiten de faculteit verleen den Meindert Schroor en Jonn van Zuthem, Henk Boels, Hidde Feenstra, Peter Groote, Henny Groenendijk en Otto Knottnerus hun medewerking. Redacteuren waren Maarten Duijvendak, Hidde Feenstra, Martin Hillenga en Catrien Santing.

Aan de boeken is een fase van vooronderzoek vooraf gegaan. Dat resulteerde tot op heden in een zestal boeken van postdoc-projecten en vijf promoties.

Het verschijnen van deel I op 9 oktober en deel II in november is aanleiding om mee te doen aan de landelijke manifestatie *'Verleden van Nederland'*. In Groningen gaat op 11 oktober, tijdens de Dag van de Groninger Geschiedenis de campagne *Verleden van Groningen* van start. Op allerlei manieren zal er aandacht zijn voor het Groninger verleden. Het vertrekpunt is telkens de drie nieuwe delen van het handboek *Geschiedenis van Groningen*. De vorm varieert: een achtdelige serie bij TV-Noord, een online game voor de jeugd, verschillende museale presentaties in de provincie, aan boord van de coaster *Anda* en in drie Arrivatreinen, en in diverse lezingen en cursussen.

Het onderdeel van onze campagne *Verleden van Groningen* in de Arrivatreinen is door de Stichting Anno genomineerd voor de jaarlijks geschiedenisprijs. De bedoeling van de presentatie in de Arriva-treinen is de reizigers de suggestie te geven door het Groninger landschap van toen te reizen. Dat gebeurt door beelden op de ruiten van de treinen en het toelichtende commentaar van een op de treinen aanwezige gids. Op 18 oktober is de prijsuitreiking in Amsterdam.

Open huis Eye Lab

Op donderdag 30 oktober a.s. tussen 15.00 uur en 17.00 uur kunnen medewerkers van de Faculteit der Letteren het Eye Lab (kamer 1315.0366) bekijken. In het Eye Lab bevindt zich de remote eye-tracker die vlak voor de zomervakantie in het kader van het NWO/VICI-project *Asymmetries in Grammar* van projectleider Petra Hendriks is aangeschaft. Met deze eye-tracker kunnen de oogbewegingen worden gevolgd van luisteraars die naar een plaatje op het computerscherm kijken, terwijl ze een zin die ze horen proberen te begrijpen. Inmiddels is een pilotonderzoek met volwassenen afgerond. Momenteel test promovendus Gisi Cannizzaro 2- en 3-jarige peuters op hun vermogen om eenvoudige zinnnetjes te begrijpen en te produceren. Later dit jaar zal promovendus Sanne Kuijper met behulp van de eye-tracker het taalgebruik en het taalbegrip van autistische kinderen onderzoeken.

Op 30 oktober zullen tussen 15.00-17.00 uur doorlopend demonstraties worden gegeven van de werking van de eye-tracker voor kleine groepjes geïnteresseerden. Hierbij kunt u zelf als proefpersoon plaatsnemen in onze comfortabele leunstoel en ervaren hoe de computer uw oogbewegingen registreert en wat hieruit af te leiden is.

Meer informatie:

Petra Hendriks, tel. 5863,
e-mail: P.Hendriks@rug.nl

Vijfjarig bestaan opleiding KCM

What Good is the Study of the Arts?

Conference to be held on 20 & 21 November 2008 on the theme: Why study the Arts? What good is the academic study of the Arts for society? This question will be answered from different angles during lectures, debates and workshops. This conference is explicitly intended for representatives of the complete 'art field' – artists, politicians, officials, organizers, educational staff, and scholars. Internationally leading participants – Mieke Bal, Ansgar Nünning, Liesbeth Korthals Altes, Anne Bamford, Anna Kindler, Barend van Heusden, Eleonora Belfiore and Pascal Gielen – will give their vision on three core topics:

- *After Theory?* (Mieke Bal, Ansgar Nünning and Liesbeth Korthals Altes)
A reflection on the nature of knowledge art studies pursue, and their contribution to contemporary culture.
- *Arts Studies as a Framework for Cultural Education* (Anne Bamford, Anna Kindler and Barend van Heusden)
A discussion concerning the contribution the science of art can offer to a systematic framework for the arts and cultural education.
- *Arts Studies and Their Social Impact* (Eleonora Belfiore and Pascal Gielen)
A debate concerning the influence of the study of the arts on cultural policy.

Fees: € 100,- for two days; € 60,- for one day, including coffee, tea, lunches.

PhD-students in general, as well as Alumni of KKB, General Literature Studies Groningen and KCM pay only half the price. We would like everybody to join in the conference dinner for the price of € 40,-.

More information and registration:

www.rug.nl/let/whatgoodisthestudyofthearts

agenda

Spraakmakende boeken

Een serie lezingen over literatuur op donderdagavond om 20.00-22.00 uur in de Offerhauszaal (Academiegebouw). Toegang gratis.

Nadere informatie:
via het secretariaat Europese talen,
tel. 050-363 5850. Website:
www.rug.nl/let/spraakmakendeboeken

16-10-2008

Victor Jerofejev: *De goede Stalin*
(Meulenhoff, 2005)

20-11-2008

Willem G. van Maanen: *Heb lief en zie niet om* (De Bezige Bij, 2006)

22-01-2009

Marcelo Figueras: *Kamtsjatka*
(Signature, 2006)

26-02-2009

Alessandro Baricco: *Dit verhaal*
(De Bezige Bij, 2008)

26-03-2009

Jonathan Littell: *De welwillenden*
(De Arbeiderspers, 2008)

23-04-2009

(Her)ontdek een meesterwerk *Stendhal*:
Lucien Leuwen (Atlas, 2007) en het verdere oeuvre van *Stendhal*